

keurd, e Her- opge- wilde of pa- wide in den den door, rkelijk sociale tegeen op de is zijn, Chris- pas en uit erkt ons ik een der , maar ne be- leven, erk als erken, worden of we danig willen vormt de ge- ormded actie e haar gezag, gt als in we Paus schap Kerk Kerk Paus meen- telijke n een oorlog tegen- schap onze ormded node, a zoo hebben : Pro- an de Kerk. telijke alleen estrij- bij de vaken Kerk- opdat in de al of welde. e feit, telijke deze il op- volks- oofd, en te el be- Her- keert, t on- van , op- der thans : een staan- e der orlog; woest haar onnen, diend oede : aan s van oken enste eerd Men zelfs rote- het ellig- wan- bouw ente : des llijdt. egen elijk, enten pre- deze den, e be- men engt. veel Men niet ook moet rbie- Her- gen- ver- and- toch is te ling, ooge ver- lers wet- hend akker

toen eens gebruikte, van „broedermoor- denaars“, was niet te sterk gekozen. Maar al was het toen onmogelijk om aan te degenen, die deze „broedermoor-“ gepleegd hadden, de hand der gemeenschap te reiken, thans is de toestand geheel ver- anderd. Een ander geslacht heeft allengs hun plaats vervangen en de zonde van een vroegere generatie mag niet gewroken worden aan degenen, die zelf part noch deel aan deze zonde hadden. Veleer zal, waar de nood der tijden tot saambinding van alle Christenen dringt tegenover de schrikkelijke machten, die het bestaan van het Christendom zelf bedreigen, saambinding, zooveel dit mogelijk is, eisch zijn. Wat Groen van Prinsterer eenmaal gezegd heeft, dat de tijden konden komen, dat wij, Protestanten, naast de Roomschen op den brandstapel zouden komen te staan, om voor ons Christelijk geloof den martelaars- dood te sterven, is een profetie, die wel- licht dichter bij haar vervulling is dan men denkt. En indien we aldus met de Roomschen de diepere eenheid des geloofs voelen, zou dit dan niet nog veel sterker gelden ten op- zichte van onze broeders in de Hervormde Kerk, van wie niet anders dan het kerkelijk vraagstuk ons verdeeld houdt? Alle bitter- heid in de verhouding moet daarom ver- meden worden, en veeleer al wat ons samen- binden kan, worden gezocht.

Onbillijke critiek.

Prof. Grosheide verzocht ons het vol- gende schrijven van hem op te nemen:

Hooggeachte Redactie!

Na mij van meer dan één zijde gevraagd is, om het artikel, dat „Bergopwaarts“ van 22 Febr. l.l. opnam over mijn brochure „Christus-ervaring“, te beantwoorden, kom ik nu even om wat plaatsruimte bij U aankloppen.

In het stuk dan „Prof. Grosheide over Christus-ervaring“ heb ik slechts twee eigenlijke be- schuldigingen kunnen ontdekken. De eerste — van niet al te veel gewicht — is deze, dat ik de woorden objectief en subjectief niet op de rechte wijze heb gebruikt. Daar niet is aange- toond, waarin die verwarving bestaat, kan ik op deze aanklacht moeilijk antwoorden.

Eerst daarentegen en zeer duidelijk is de andere beschuldiging. Ze behelst niet meer of minder, dan dat ik in mijn brochure te kort doe aan, zoo niet ontken den band, die door den Heiligen Geest bestaat tusschen den geloovigen en zijn Heiland, Inderdaad, bevatte deze aan- klacht waarheid, dan was ik benediktig afge- weken van het Gereformeerde spoor. Maar ze is niet waar! Nooit, ook niet in de brochure „Christus-ervaring“ heb ik ook maar eenigermate getoond aan den band tusschen Jezus en de Zijnen, om daarvoor een intellectueel iets in de plaats te schuiven. En hoe men zou iets heftig kunnen lezen in een geschrift, dat — om slechts enkele dingetjes te noemen — eindigt met het aanhalen van Ps. 66:16, dat uitdrukkelijk op- komt voor het in eere houden van het woord „geloof“, en in dat geloof aanneemt vertrouwen naast kennis, blijft mij een raadsel.

Heel het betoog van den schrijver in „Berg- opwaarts“ richt zich dan ook tegen iets, wat door mij nooit is beweerd. En de punten, waar het wel om gaat, heeft hij niet weten te onderscheiden. Immers in mijn brochure loopt het niet over den band zelf, waardoor we aan Christus ge- boonden zijn, maar over deze vragen: 1. Kan die band aan Christus, door sommigen Christus- ervaring genoemd, zijn akkoord van gemeenschap en 2. verdient het aanbeveling dien persoon- lijken band aan te duiden met het woord Christus-ervaring?

Bij het eerstgenoemde gaat het er om, dat men eigen religieuze ervaringen onder woorden tracht te brengen, objectievel, en uitgaande van de onderstelling, dat Christus door den Geest in alle geloovigen op dezelfde wijze werkt, meent, dat er dan wel ongeveer bij allen het- zelfde voor den dag zal komen, zoodat hier een gemeenschappelijke basis zou kunnen worden verkregen. Daartegen moest worden aangetoond, dat de Schrift ons een anderen weg wijst. Zelfs de geïnspireerde apostelen hebben nooit eigen ervaring als maatstaf of grond van het geloof voorgesteld, maar hebben altijd gewezen naar de hun ten deel gevallen objectieve openbarin- gen van Christus. Anders gezegd, ze hebben niet een Christus gepredikt, zoodat Hij door hun eigen leven was gegaan, maar dat Christus hun ontrent zichzelf had meegedeeld. Bij ons zal immer weer eigen beleving te subjectief bepaald zijn, dan dat ze voor anderen gezag zou kunnen hebben. Gezag heeft alleen de Schrift. En feitelijk hebben we hier hetzelfde terug, wat vroeger verworpen werd, toen men terecht oordeelde, dat niemand eigen belevings- weg aan anderen mocht voorschrijven.

En nu het tweede punt. Het is zeer onwen- schelijk den term Christus-ervaring te gebruiken voor den persoonlijk band van den Zaligmaker. In de eerste plaats is ervaring uitermate moeilijk te omschrijven. Vervolgens denk ik bij ervaren het meest aan het sub-ject, dat handelend op- treedt, dat ervaart, terwijl hier alle nadruk moet vallen op Christus, Die in de harten woont en werkt door Zijn Geest. En dan ook, het woord ervaren wordt nooit zo gebruikt, dat men zegt een persoon ervaren; het gaat steeds om het ondervinden van liefde, barmhartigheid, kortom werkingen, die van iemand uitgaan. Merkt men daartegen op, dat we hier dan toch ook het geheel op zichzelf staande geval hebben van een Heiland, Die naar de eigen woorden der Schrift, in den geloovige leeft, betgeen bij een aardich persoon nooit kan voorkomen, dan antwoord ik daarop — gelijk ook de schrijver in „Berg- opwaarts“ zelf terecht verklaarde — dat de Schrift dat wonen van Christus in ons aldus toelicht, dat het is een wonen van den Verheer- lijkte, die zelf in den hemel is, door Zijn Geest in de harten. Onze Catechismus zegt, dat hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, dat Hij in Zijn lidmaten hemelsche gaven uitgiet. Komt dat nu tot ons bewustzijn, dan is dat toch zeker individueel en concreet. En mocht ik dan niet schrijven, met het oog daarop, dat we niet Christus zelf ervaren, maar genieten de vruchten van Zijn werk? Het spreken van Christus-ervaring moet er toe leiden, dat men niet langer opziet naar den verhoogden Christus in den hemel, maar neerzet naar eigen hart. Houdt men daar- bij nu in het oog, dat het woord Christus-ervaring komt uit een verkeerd hok, dan blijft ik niet meenen, dat er alle reden is om tegen het ge- bruik van dien term te waarschuwen.

Met vriendelijken dank voor de plaatsing, Uw dw. F. W. GROSHUIDE.

Na dit afdoende antwoord meenen we, dat deze zaak nu wel voor gesloten kan worden verklaard.

Alleen mogen we wel een zeer ernstig protest doen hooren, dat een die zich zelf een „Gereformeerde“ noemt, in een blad als „Bergopwaarts“ aldus zijne beschuldigin- gen inbrengt tegen een Gereformeerde Hoogleraar.

En evenzo, dat de aanklager weigert, zelfs na uitdrukkelijke citatie, zijn naam te noemen.

Een dergelijke wijze van polemiekvoeren is op Christelijk terrein ongeoorloofd.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen Postmerk Axel van G. St. f. 1.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

1. Dr. H. BAVINCK, SCHEPPING OF ONTWIK- KELING. Tweede druk. J. H. Kok — 1919 — Kampen.

Bockje in klein formaat en van even 50 blad- zijden.

In druk vastgelegde lezing, die, enkele jaren geleden, op verschillende plaatsen van ons land werd uitgesproken.

Lezing, waarin de mechanische evolutie-ler in verband met de materialistische wereldbeschou- wing wordt bestreden en waar tegenover de christelijke wereldbeschouwing, als verstand en gemoeid bevredigend, wordt gesteld.

Van die zoo als zij, enkele jaren geleden, werd uitgesproken, in druk vastgelegde lezing, heeft de uitgever J. H. Kok onlangs een tweede editie gegeven.

De Tweede editie, die voor een herdruk kan gelden, want zooda BAVINCK zelf schrijft, werd er geen noemenswaardige verandering in aangebracht. Bijzondere voorziende wijzen opmerkingen, ondervangt Dr. BAVINCK die door te schrijven: „Ofschoon de mechanische evolutie-ler sedert wel eenige wijziging onderging en door velen aan een meer organische en teleologische werd dienstbaar gemaakt, zijn de grondgedachten over oorsprong, wezen en bestemming in de kringen der wetenschap toch veelzins dezelfde geble- ven.“

En zoo is het maar.

Alleen zou ik, vanwege de duidelijkheid, het nog niet zoo kwaad hebben gevonden, wanneer hij geschreven had in de kringen der niet-chris- telijke wetenschap.

Dan, hoe dit zij, zooda het hier voor mij ligt, dunkt SCHEPPING OF ONTWIKKELING mij nog een alleszins up to date ofwel op de hoogte van den tijd staand boekje. Ook toont Prof. BAVINCK er onweerlegbaar in aan, dat de materialistische wereldbeschouwing, volgens welke het „zijn der wereld enkel „stof en kracht“ is, „atomen in de ledige ruimte“ welke zich als de deelen van „in machine, door „druk en stoot“ bewegen, in strengen zin niet van ontwikkeling of evolutie kan spreken. „Niemand, zoo schrijft hij op p. 38, „denkt er aan, om bij een machine, vier deelen in eene fabriek stutsgewijze vervaardigd en daarna in elkaar zijn gezet, van ontwikkeling te spreken.“

In het begrip ontwikkeling toch ligt dat, wat in kiem is gegeven, zich, als de eikel tot eik, loswikkelt tot het „doel of telos, waarop het is aangelegd, waartoe het bestemd is. Maar het materialisme en het daarmee verbonden mecha- nisme moet afkeuring zijn van alle teleologie of „doelzucht. Alleen toch waar leven is, als bij een organisme, waar al de leden of organen „elkander van noode hebben, zooda bij „a plant, „in dier of mens, kan men van ontwikkeling spreken. In dien zin is het dan ook te verstaan, wanneer BAVINCK in zijn Voorwoord schrijft, dat hij in zijn lezing duidelijk doet niktomen, dat SCHEPPING en ONTWIKKELING volstrekt niet in elk opzicht tegenover elkander staan en men naast SCHEPPING of ontwikkeling, in goeden zin en met evenveel recht kan spreken van SCHEPPING en ONTWIKKELING. In overeenstemming met zijn christelijke en dus theistische wereld- en levens- kijk verzuimt BAVINCK hierbij allermint er op te wijzen, dat alle ontwikkeling haar eersten en diepsten grond heeft in wat onze Catechismus, bij de verklaring van de Voorzienigheid, zoo juist noemt „de almachtige en alomtegen- woordige kracht Gods.“

De kracht Gods, die van Zijn wezen niet is te scheiden.

De „causa transiens, om het eens in de taal der school te zeggen, die inwerkt op het sin- gewrocht vermogen“.

Doel met de lezing SCHEPPING OF ONTWIKKE- LING was, door de goddienstloze tegenover de christelijke, de atheïstische tegenover de theïstische, de mechanische tegenover de organische wereldbeschouwing te stellen, — in het christelijk Geloof te bevestigen.

En daartoe wordt dan, in de drie deelen waarin Prof. BAVINCK zijn lezing splitste, achter- eenvolgens nagegaan het antwoord dat, al naar dat men de eene of andere wereldbeschouwing heeft, gegeven wordt op de vraag naar oors- prong, wezen en doel der dingen.

Bevestiging in het christelijk Geloof.

Niet minder dan vóór enkele jaren, zeker ook in dezen tijd van geweldige bestrijding van het Christelijk Geloof, noodig.

De uitgever Kok heeft daarom goed gedaan van deze lezing een herdruk te geven en BAVINCK deed niet minder goed met „ofschoon de mechanische evolutie-ler sedert wel eenige wijziging“ onderging, in dezen herdruk toete- stemmen.

Van harte kan ik de lezing van dit boekje aanbevelen en wel met name aan de jongeren van christelijken huize, die met de niet-of on- christelijke wetenschap in aanraking komen.

2. JAARBOEK voor het protestantsch Theo- logisch Onderwijs 1919. Bij J. B. Wolters' U. M. — Groningen, Den Haag.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek het ons toegezonden exemplaar van dit JAARBOEK hier te bespreken en, laat mij er terstond aan toe- voegen, er belangstelling voor te wekken bij wie tot het Theologisch Onderwijs ten oorzten in betrekking staan. Dit laatste te meer, omdat aansporing tot steunen van dit werk, bijliken Voorwoord der Redactie, nog zeer gewenscht wordt en, zooda ik in de rubriek: UIT DE THEO- LOGISCHE-STUDENTENWERELD op p. 22 lees, de vorige Jaargang in Utrecht, zelfs om meerdere redenen beschimpt of genegeerd werd. Die redenen zijn mij geheel onbekend, maar ik kan allermint inszien, dat er rationes sufficientes zouden zijn voor zoo onheusch bejegening van dezen Jaargang.

Integendeel. Ik ben het goed eens met de Redactie, dat het artikel: „HOE MOET MEN THEOLOGIE STUDER-

EN“ van Prof. DE ZWAAN, die te GRONINGEN Oud. Chr. letterkunde, Exeg. en Inl. N. T. en Enceel, doceert zeker door velen met belang- stelling zal worden gelezen.

Tot die velen behoort ook ik en na lezing bleek mijn interesse allermint misplaatst te zijn geweest. Want al is zijn ENCYCLOPAEDIE DER THEOLOGIE ook niet de mijne, dit verhoedde mij niet, vele opmerkingen en naadgevingen, welke in dat artikel voorkomen, voor raak en behartigingswaard te houden.

Ook door de reeds genoemde Rubriek: UIT DE THEOLOGISCHE-STUDENTENWERELD heeft dit JAARBOEK waarde.

In deze Rubriek toch wordt het een en ander medegedeeld uit het Studie-leven der theolo- gische Studenten en het Onderwijs der Theo- logische Professoren te LEIDEN, GRONINGEN, UTRECHT, KAMPEN en AMSTERDAM (Stedelijke) en AMSTERDAM (Vrije Universiteit).

Daarmee toch wordt, althans ten deele, de be- hoefte bevredigd aan kennis van de wijze, waarop theologisch onderwijs ten onzent wordt ontvan- gen en gegeven. Althans ten deele, want zooda de Redactie zegt, deze Rubriek kan nog aan- gevuld worden door een overzicht van wat op de verschillende colleges in den verlopen cursus behandeld is.“

Van waarde is dit JAARBOEK verder door zijn lijst van Studieboeken, die door de Hoogleraren aan de bovengenoemde inrichtingen den Studenten worden aanbevolen, want deze lijst voorziet in de behoefte aan kennis van literatuur.

Bij het doornien van deze lijst zag ik echter o.m. A. PIERSON'S GESCHIEDNIS VAN HET ROOMSCH-KATHOLICISME, dat ik, bij allen eerbied en sympathie voor mijn oud-lermeester, evenals A. KUENEN'S GODSDIENST VAN ISRAEL, die ik er tevens in vermeld zag, door ook niet-gereformeerde theologen, als voor vrijwel geantiek dacht gehouden.

En, om hij mijn eigen studievakken te blijven, was het mij wel eenigzins bevreemdend, dat CHANTEPIE DE LA SAUSSAYE'S LEHRBUCH DER RELIGIONSGESCHICHTE alleen door de Theol. Facultet der Sted. Universiteit te AMSTERDAM wordt aanbevolen en ik onder de aanbevolen literatuur der ETHIEK zijn, wel niet gereformeerd, maar toch voornam: HET CHRISTELIJK LEVEN nergens in de lijst vermeld zag. Maar het kan ook zijn, dat deze twee werken tot de in LEIDEN aanbe- volene behooren en de lijst daarvan is in dezen Jaargang, met het oog op de plaatsruimte, niet opgenomen.

Tenslotte zij hier nog vermeld, dat het JAARBOEK geeft lijsten van dissertaties van 1880—1917; van enkele bibliotheken waarin theologische werken voorkomen; van Professoren en Doenten in de Godgeleerdheid; van Studenten en van Theol. Disputen en Vereenigingen.

Het doel, met dit JAARBOEK bijeen te brengen wat in de verschillende STUDENTEN-ALMANAKKEN niet dan verspreid ligt en daardoor het over- zicht te vergemakkelijken, is ten eerste te waardeeren, en de pogingen om dit doel te bereiken dienen, nog meer dan tot dusver is geschied, door intekening te worden gesteund. G.

Uit de Pers.

In het Noord-Hollandsch Kerkblad komt Dr. Lindeboom op tegen het doorstudeeren van de „studenten“ en het zich niet beroepbaar stellen van degenen, die praeparatoir examen hebben gedaan.

Wat het laatste betreft, merkt hij 't volgende op:

Ook uit kerkrechtelijk oogpunt dient er wijziging te komen in de thans gevolgde praktijk. Dat een candidaat zich voor het praeparatoir examen aan- biedt, en, na beroepbaar gesteld te zijn, aanstands publiceert dat hij... voor eerst nog geen beroep in overweging kan nemen, gaat tegen de beginselen der Gereformeerde kerkregering lijnrecht in. En het is te begrijpen, dat reeds meermalen tegen dat „zelfbeschikkingrecht“ is geprotesteerd. Alleen de kerken hebben het recht, iemand al of niet be- roepbaar te stellen; niet zij, die staan naar het ambt, met zich ter ondersoeking aan te bieden, stellen zij zich ter beschikking van de kerken. Naar de beroepbaarheid te dingen, om, zooda die verkegen is, zich te onttrekken aan de consequentie van wat men deed, is kerkrechtelijk niet te verdedigen.

Het praeparatoir examen onderstelt, dat spoedig nadat een beroep aangenomen is, een peremptoir examen zal volgen. De bedoeling is nimmer ge- weest, door het praeparatoir examen aan een can- didaat vrijheid te geven, jarenlang voor de kerken op te treden, zonder zich aan een nieuw onderzoek te onderwerpen. Wat waarborg hebben de kerken op deze wijze, dat zulk een proponent, over wien geen enkel kerkraad of classis rechtstreeks toezicht oefent, in het spoor der Gereformeerde be- lijden blijft? Oudtijds ging men in vele classen van Holland en in de classis Walcheren secuurder te werk. Deze hadden een tweede praeparatoir examen. Wie b.v. in de classis Leiden tot proponent was bevorderd, mocht niet in de classis Rotterdam proponeeren, tenzij hij zich ook in deze laatste clas- sis aan een praeparatoir examen had onderworpen. Wij begrepen deze methode niet teug, maar meenen toch, dat het niet aangaat, iemand, na een onder- van een paar uren, jaar in jaar uit ambtelos in de kerken te laten arbeiden. Zouden de kerken daarom niet goed doen, te overwegen of de be- voegdheid welke zij verleen aan hen, die praepa- ratoir zijn onderzocht, niet te binden ware aan zekeren termijn? Een dergelijke maatregel zou mo- gelijk voor hen, die naar den docturaat staan, een prikkel zijn, om den tijd tot voortstijting hun- ner studiën niet onbenut te rekken.

Met het „zelfbeschikkingrecht“ te veroordeelen zijn we er echter niet. De kwestie heeft ook nog een andere zijde, die billijkheidshalve niet voorbij gezien mag worden. De kerken hebben te waken voor hare eigene belangen, maar evenveer voor die der jongemannen, welke boven anderen met wet- schappelijke aanleg zijn toegerust. Met dit niet te doen, zouden zij eveneens zich zelven schaden. Hierover D.V. een volgenden keer. L.

Er is zeker veel hierin wat juist is, ook al zou het aangegeven middel om dezen misstand te voorkomen, ons minder wenschelijk voor- komen. Maar we wachten af wat Dr. Lindeboom verder hierover schrijven zal.

Voor Kinderen.

VIJAND EN VRIEND.

XVIII.

KWADE RAAD.

Toen Kees dien avond weer den langen weg huiswaarts wandelde, kwamen er echter ook andere gedachten bij hem op, dan die van dankbaarheid jegens den oplichter.

Hoe was deze er toe gekomen, zoo vroeg Kees zich af, zoo plotseling en zonder be- paalde aanklading hem een vermaning te geven. Daar moest wat achter schuilen. Maar wat?

Al nadenkende schoot hem eensklaps iets te blinzen. Was niet zijn vorige patroon een paar dagen geleden op het kantoor der fabriek ge-

weest? Nu was alles duidelijk, althans zoo meende Kees. Baas Peter had over hem ge- spreken, allerlei kwaad van hem verteld, en de heeren hadden het geloof en den opzichter bevolen Kees eens ernstig te onderhouden. Ja, zoo, en niet anders kon het zijn.

Om zijn zinnen wat te verzetten ging Kees, toen hij zijn avondenreus gebruik had, nog eens even naar de dorpsherbberg. Daar vond hij een aantal van zijn zoogenaamde vrienden gezellig en vroolijk bijeen, terwijl zij zich den tijd kortten met kaartspel of biljard. Maar toen Kees kwam die de vroolijkheid er in wist te brengen, werd het spel voor een poosje gestaakt, en schaarde men zich om de groote tafel, natuurlijk elk jomgensch met een glas sterken drank voor zich.

„Al pratend gaf Kees zijn gemoeid lucht. Hij vertelde van het „standje“ dat hij van den op- zicht'er gehad had, en ook van zijn vermoeden dat baas Peter daaraan niet vreemd was.

„Dat is duidelijk!“ zeiden de vrienden. „Wat kan anders den baas bewogen hebben zoo te spreken: je bent een knap werkman; dat erkent hem niet aan. Maar hij is zeker opgestoot!“

„Dat zei ik ook!“ sprak Kees, „maar de op- zicht'er zei rouduit van neen.“

„Dat geloof ik graag. Hij zal gedacht heb- ben, daar heb jij niet mee nodig!“ riep een van de vrienden.

Nu was het zeker niet geheel onbegrijpelijk, dat Kees en zijn vrienden baas Peter voor den man hielden, die kwaad van den eerste had ge- spreken, en hem dus een uitbrander had be- zocht. Het was bekend op wat slechten voet Kees met baas Peter stond. Licht kon de laatste zich beklagen hebben. Daarbij kwam, dat baas Peter hoogst zelden zelf aan de fabriek kwam. Er moest dus iets bijzonders zijn dat hem nu gedreven had te komen.

Maar de fout van Kees en zijn makkers was dat zij op een vermoeden afgingen, en geheel vergaten — misschien wel wilden vergeten — dat gissen missen is, gelijk het spreekwoord zegt. Ook dat baas Peter nooit eenig bewijs van vijandschap jegens Kees had gegeven. Het stond nu eenmaal bij hem vast: de vroegere patroon van Kees had zich op zijn voormaligen knecht willen wreken.

En toch was niets minder waar. Want de baas was doodeenvoudig zelf gekomen, omdat hij een zeer belangrijke bestelling had, waarover hij eerst spreken moest. Had Kees de moeite genomen onderzoek te doen, hij zou dat ver- noemen hebben. Nu werd hij zonder reden boos en had de baas voortaan een bitteren vijand, en dat zonder het te weten. Dat Kees hem niet genegen was wist hij; niet dat hij hem thans fel haatte.

Doch het zou blijken en wel op een wijze die Kees bij velen alle acht en genegenheid deed verliezen.

Het gebeurde namelijk, dat baas Peter een jongen noodig had, wijl Piet nu wat hooger gekomen. Hij had er over gesproken met de ouders van een boerenzoon, dien hij gaarne tot leerling had, en die zelf veel lust gevoelde tot het vak. Het viel dus makkelijk de zaak af te spreken en alles scheen in orde, toen er plotseling een kink in de kabel kwam.

Kees had namelijk gehoord wat er gaande was, en zich gehaast naar de ouders van den toekomstigen leerjongen. Hij vertelde hun zoo veel mogelijk kwaad over baas Peter, alles ten aanhoore van den boerenzoon, maar des te meer press Kees de fabriek aan.

„Ik heb“ zeide hij, „het beproefd bij allebei. Maar het onderscheid is groot, de fabriek is tienmaal beter dan Peters smederij. Ik zou nooit terug willen. Mij is het 't zelfde natuurlijk, maar uw zoon zal wijs doen als hij op de fabriek komt. Ik wil er graag het mijne voor doen.“

Er werd nog lang geredeneerd, maar het eind van de zaak was dat de lui zich lieten bepraten. De baas kreeg kortweg een boodschap, dat de zaak niet doorging en de jongen kwam op de fabriek, zoodat Kees voortaan gezelschap had op zijn laage wandelingen. Hij vond dat hij nu eens flink gehandeld had. De kwaadsprekende smid had nu zijn loon zeiden de vrienden. Baas Peter begreep er niets van, doch toen hij in- lichting vroeg, werd hem die botweg geweigerd. Ook dat was op raad van Kees.

Nog erger diengen veroorloofde Kees zich. Naast de woning en de smederij van baas Peter stond een huisje, dat aan een aanzienlijk heer toebehoorde, die het verhuurd had aan een boer. De smid had reeds lang gewenscht, dat huisje te koopen of te huren tot uitbreiding van zijn werkplaats. Nu was de boer uit het huisje gegaan, om bij zijn kinderen in te wonen, en kwam het dus open. En de smid hoopt nu van de gelegenheid gebruik te maken om zijn plan te kunnen uitvoeren.

Velen op het dorp wisten dit of begrepen althans wat de smid wilde. Zoo ook Kees. Nu gebeurde het, dat deze om dien tijd eenig werk had te verrichten bij den eigenaar van het huisje. Ongemerkte, raakte hij met dien heer in gesprek, en kwam dat n.l. op de ledigstaande woning. De heer zei tot Kees, dat, naar hij had gehoord, een vakgenoot van hem het graag huurde, of koopen zou.

Kees begreep zeer goed wie met dien vak- genoot bedoeld werd, maar hij paste wel op dat hij geen naam noemde, wijl dit allicht achterdocht kon werweken. Zoo voorzichtig was hij trouwens in den laatste tijd steeds geweest. Wel trachtte hij baas Peter zooveel mogelijk lief te berekenen, maar altijd in 't geniep, zoodat niemand van op hem had. Trad hij openlijk tegen den smid op, dan wist hij, zouden velen diens partij kiezen, en zich van Kees afkeeren.

HOOGENDEUK.

Buitenland.

Engeland. Afval van de Kerk.

Dr. Whitley van Drotwiche heeft op de Baptistische Unie een referaat geleverd over het feit, dat het ledental der Baptistische Kerk sterk aan het ver- minderen is. Hij deelde daarin mede, dat het aantal van hen, die uit de lidmatenboeken werden ge- schrapte, onrustbarend groot is; in enkele gevallen kwam het zelfs tot vijf-en-zeventig procent. Wan- neer er te klagen is over het afnemen van het ledental, dat is dit minder te wijten aan het ver- minderen van het aantal van hen die zich bij de Kerk voegen, dan wel aan de omstandigheid dat leden der kerk zich van haar afwenden. Dr. Whitley constateerde het feit, dat de voornaamste oorzaak van dit afvallen is: louter onverschilligheid voor het kerkelijk leven — en toch zien velen die daaraan lijden, er tegen op, dat hunne namen in de registers der kerk worden geschrapt.

Dit schrappen heeft veel meer in de steden dan in de dorpen plaats, omdat in de steden de herder- lijke zorg intensiever is dan op het platteland.

Het blad waarin wij deze mededeeling ontleenen, zegt er aan toe, dat hetgeen in de Baptistische Kerk opgemerkt wordt, waarschijnlijk past op alle Kerken. Het is eens gezegd dat wanneer alle af- gevallen leden van de kerken in Londen op één dag in de verschillende kerkgebouwen konden ver-

gaderd worden, deze tot barsten toe vol zouden zijn. Dit zal wel overdezen zijn, maar het blijft een bedroevende zaak dat zooveel van zich van bunne kerk hebben afgewend, niet om zich aan zuiver- der openbaring van het lichaam van Christus te voegen, maar om zich geheel van God en Zijn dienst af te wenden. Een vijf-en-dertig jaar geleden kon men zeggen, dat in Londen de helft van de bevolking ter kerk ging; voor een tiental jaren moest men tot de conclusie komen, dat nog maar een vierde deel van de Londenaren den weg naar het bedehuis niet verleerd had; en sedert dien tijd is het kerkgaand publiek nog afgenomen. De oorlog heeft daaraan grootelijks schuld, maar de oorlog niet alleen. Het komt ons voor dat de „downgrade“ beweging, die een Spurgeon noodzaakte tot een breken met de Baptistische Unie, d.w.z. het veld- winnen van „de moderne gedachte“, een der hoofd- oorzaken is dat vooral de Baptisten te klagen hebben over het afnemen van hun ledental.

Daarbij komt de beroering die in de wereld der werklijken gekomen is. In de laatste week van Januari hadden niet minder dan twaalf werk- stellingen plaats. De buitensporig' hooge loonen die gedurende den oorlogstijd uitbetaald werden, brengen de werklijken tot het stellen van steeds hooger eischen, hij de minste provocatie wordt er gestaakt. Men eischt een 40- ja een 30-urige werk- week. De revolutiegeest heeft zich van een groot deel van de Engelsche werklijken meester gemaakt, en dat daardoor de Kerk bij hen op den achter- grond gedrongen wordt, spreekt van zelf.

Gemengd Nieuws.

Baden. Voorbede voor den Groot-Hertog en den Keizer. Op 24 Nov. 11. richtte de Evangelische Opperkerkeraad te Baden het volgende schrijven aan de kerken onder zijn bestuur: „Nadat zijn Koninklijke Hoogheid de Groot-Hertog op 20 Nov. van den troon heeft afstand gedaan, kan er voor hem geen voorbede meer gedaan worden als rege- rend vorst op de manier waarop dit te voren is geschied. Maar dit sluit niet uit, dat bij bijzon- dere gelegenheden hier en daar in de vergaderde gemeente de behoefte gevoeld wordt om voor hem en zijn huis te bidden, uit dankbare herinnering aan alle weldaden en zegen die onze Evangelische landkerk, hare gemeenten en leden van onzen land- heer en onzen landbisschop toegevoerd zijn: „Wij laten het aan de predikanten in overleg met de ou- derlingen over om te bepalen, wanneer daartoe aan- leiding zal zijn, en in welken vorm en met welken inhoud deze voorbede zal geschieden. Het boven- staande geldt evenveer voor Keiser Wilhelm II en zijn huis. De vorm voor de voorbede voor het vaderland en zijne regering zal in het voltooide kerkboek voorkomen.“

Wij kunnen niet anders dan den moed van dit kerkbestuur prijzen.

WINCKEL.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons: In het land van Heusden en Altena, zoo beroemd in den strijd voor de vrijheid van de zuivere verkondiging van Gods Woord, zal nu ook krachtig de belangstelling voor eene Hooge- school met den Bijbel worden opgewekt.

In eene samenkomst van vrienden uit de plaatsen Werkendam, Slieckwijk, Andel, Almkerk enz. werd uitvoerig de betekenissen van een Vrije Universiteit besproken.

Ds. G. Akkerhuis opende met gebed en in- leidend woord de vergadering en gaf daarna gelegenheid om van gedachten te wisselen.

Hoe groot de waarde is van eene Universiteit op Gods Woord gegrond, bleek uit de bespreking. Vooral kwam duidelijk uit de betekenissen van eene literarische faculteit voor de Godgeleerdheid.

Het was geen bewijs van diepte van inzicht, indien men meende dat wanneer maar voor goede theologie werd gewaakt, de Kerken ge- noegzaam werden gediend.

Immers elk theoloog studeert veel langer

letteren dan theologie, en herinnert weer aan het gezegde, dat een Cartesius heeft be- doorden dan door tien mannen als Voetius kon worden goedgegemaakt.

Ook de medische faculteit werd besproken.

De praktijk vraagt om geloovige genees- heeren, maar de belijder van den Christus vraagt om wapenen tegen het ongelooft. Deze moeten, wat de medische wetenschap betreft, vooral gezocht worden in de Laboratoria.

Een der eerste van betekenissen, en wel voor de Physiologie, is opgericht.

Daar worden de bewijzen gezocht en zijn er reeds gevonden ter weerlegging van de verkeerde meeningen, die door de openbare Universiteiten worden geleerd.

Wordt daar o.m. „wetenschappelijk“ ver- ondersteld, dat de dieren als hoogst ingewikkelde machines en automaten werken en eigenlijk on- bezield zijn, der wetenschap op Gods Woord gegrond is het gegeven, om door jarenlang studie en proefnemingen een bestaan van een ziele-leven bij dieren, ook bij de kleinste en allerlaagste, waar te nemen. Wordt door Darwin geleerd en wordt dit praatje nog in half- of kwart wetenschappelijke kringen nagepraat — dat de mensch niet alleen van het dier afstamt, maar ook al zijn geestelijke eigenschappen bij het dier, zij het dan in geringe mate, aanwezig zijn, de dier-psychologische studien in genoemd Laboratorium gedaan, maken meer en meer duidelijk, welke een niet te overbruggen afstand er tusschen mensch en dier bestaat. Zeker, voor den Christen is alleen 't geloof het bewijs dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden“, maar datzelfde geloof roept tot behoortzaamheid, ja meer, wordt gekend uit de vruchten, ook uit de bereidwillig- heid om het Pro Rege uit te roepen op het terrein der medische wetenschap.

Daarom wil men de mannen der wetenschap steunen met gebed en gaven.

Teneinde die gaven in te zamelen, werd een comité opgericht. In elke plaats zal een sub- comité de vrienden bezoeken, en spoedig daarop weer eene samenkomst worden belegd om de resultaten na te gaan.

Classis Gouda.

Oproeping der Classische Vergadering. De roepende Kerk van Nieuwerkerk a/d. IJssel roept door dezen de Kerken der classis Gouda op ter vergadering, D. V. op Dinsdag 6 Mei